

Ο ρόλος του Heal-link στη βιβλιογραφική στήριξη της έρευνας στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Γεώργιος Κ. Ζάχος^α, Βασίλης Α. Πολυχρονόπουλος^β

^α Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, gzachos@cc.uoi.gr

^β Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ) – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, vpolyhro@cc.uoi.gr

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται συνοπτικά η συμβολή του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ) στην αντιμετώπιση του προβλήματος πρόσβασης σε επιστημονικά περιοδικά και του φαινομένου των επικαλύψεων συνδρομών που υπήρχε στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες της Ελλάδος και οι οποίες μείωναν την αποτελεσματικότητα των διαθέσιμων πόρων για συνδρομές. Μέσα από στατιστικά στοιχεία και οικονομικά δεδομένα που καταγράφηκαν από τη Μονάδα Ολικής Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΜΟΠΑΒ) καταδεικνύεται ο ρόλος του Συνδέσμου στην εξασφάλιση πρόσβασης της Ερευνητικής και Ακαδημαϊκής Κοινότητας της Ελλάδος σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό περιοδικών με το μικρότερο δυνατό κόστος. Ο ΣΕΑΒ μέσω του Heal-link εξασφάλισε τη βιβλιογραφική κάλυψη της εκτελούμενης έρευνας στην Ελλάδα και συνέβαλε στην ελάφρυνση των προϋπολογισμών των Βιβλιοθηκών των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ.

© 2015 Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Λέξεις-κλειδιά: συνδρομές ηλεκτρονικών περιοδικών, ΣΕΑΒ, Heal-link, ΜΟΠΑΒ

doi:

Abstract

This short paper presents the contribution of the Consortium of Greek Academic Libraries (Heal-link) to addressing the problem of limited access in scientific bibliography by the Greek Academic and Research Community, through Academic Libraries. The role of Heal-link in providing access to the maximum number of journals with the lowest cost possible is presented through statistical data collected by Total Quality Management Unit of Greek Academic Libraries. Heal-link created infrastructure, established procedures in supporting in an efficient manner the educational and research needs of the users of the participating institutions, while reducing the total cost for participating Libraries and Institutions.

© 2015 Hellenic Academic Libraries Link

Keywords: e-journal subscriptions, Consortium of Greek Academic Libraries, Heal-link, Total Quality Management Unit of Greek Academic Libraries

1. Εισαγωγή

Στη Σύνοδο των Πρυτάνεων που έλαβε χώρα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης το Νοέμβριο του 1998 αποφασίστηκε η συγκρότηση Επιτροπής για τα Περιοδικά, με σκοπό την υποβολή εισηγήσεων για:

- τη χάραξη μιας κοινής στρατηγικής στον τομέα των περιοδικών,
- τη δημιουργία θεσμικού πλαισίου για τη σύσταση κοινοπραξίας των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών,
- το συντονισμό των Βιβλιοθηκών για τον περιορισμό των επικαλύψεων και την οργάνωση αποτελεσματικών υπηρεσιών διαδανεισμού,
- τη χάραξη μιας εθνικής πολιτικής ως προς τη χρηματοδότηση των Συνδρομών των ακαδημαϊκών και ερευνητικών Βιβλιοθηκών.

Στην πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής, που πραγματοποιήθηκε στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο την Τρίτη 8 Δεκεμβρίου 1998, αποφασίστηκαν τα βήματα για τη δράση κοινής Συνδρομής σε περιοδικά μέσω της Κοινοπραξίας των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Συγκεκριμένα, κατέληξαν στην απόφαση ότι κύρια αποστολή της Κοινοπραξίας θα ήταν η εξασφάλιση πρόσβασης της Ερευνητικής και Ακαδημαϊκής Κοινότητας της Ελλάδος σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό περιοδικών με το μικρότερο δυνατό κόστος.

Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό:

2. Η συμβολή του Heal-link

Σύμφωνα με ανάλυση των Συνδρομών των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών της «προ του Heal-link εποχής» που διενήργησε η Μονάδα Ολικής Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΜΟΠΑΒ) διαπιστώθηκε ότι από τις Τρέχουσες Συνδρομές Περιοδικών σε Πανεπιστήμια και ΤΕΙ μόνο το 20% περίπου αφορούσε μοναδικούς τίτλους, με αποτέλεσμα οι Συνδρομές που εμφανίζονται στον Πίνακα 1 να μην παρουσιάζουν την πραγματική δυνατότητα των Βιβλιοθηκών να στηρίζουν αποτελεσματικά τις βιβλιογραφικές ανάγκες των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι. της Ελλάδος. Το γεγονός αυτό σήμαινε μεγάλη επικάλυψη Συνδρομών και, συνακόλουθα, αναποτελεσματική διαχείριση των πόρων των Βιβλιοθηκών σε εθνικό επίπεδο, καθώς επηρέαζε σημαντικά πολλές απόπειρες συνεργασίας, όπως την υλοποίηση του συστήματος ανταλλαγής άρθρων, τη βιβλιογραφική στήριξη πολλών γνωστικών αντικειμένων κ.ά.

Η ίδρυση της «Κοινοπραξίας Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών» (ΚΕΑΒ), που εν συνεχεία μετονομάστηκε σε «Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών» (ΣΕΑΒ), και η υλοποίηση της συνεργατικής δράσης πρόσβασης σε ηλεκτρονικά περιοδικά (Heal-link) άλλαξαν το περιβάλλον των Συνδρομών επιστημονικών περιοδικών και της βιβλιογραφικής στήριξης της έρευνας στην Ελλάδα.

Από την εξέταση των στατιστικών στοιχείων της ΜΟΠΑΒ, γίνεται φανερό μια ανά έτος μείωση των Συνδρομών των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, που, τελικά, όμως, δεν οδήγούσε σε περιορισμό της βιβλιογραφικής στήριξης στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, καθώς εξασφαλίστηκε η πρόσβαση σε Ηλεκτρονικές Πηγές μέσω της Heal-link. Ενώ, δηλαδή, οι Συνδρομές των Βιβλιοθηκών περιορίστηκαν σημαντικά, η βιβλιογραφική στήριξη ενισχύθηκε κατά πολύ.

Το γεγονός αυτό συνδυάστηκε και με ελάφρυνση του Προϋπολογισμού των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, οι οποίες εξασφάλισαν όχι μόνο περισσότερες αλλά και ακριβότερες Συνδρομές, τις οποίες και αδυνατούσαν να αποκτήσουν με τους δικούς τους προϋπολογισμούς. Με τη λειτουργία του Heal-link οι μειωμένοι προϋπολογισμοί των ΑΕΙ εξασφαλίζουν αναλογικά περισσότερους τίτλους σε σχέση με το παρελθόν.

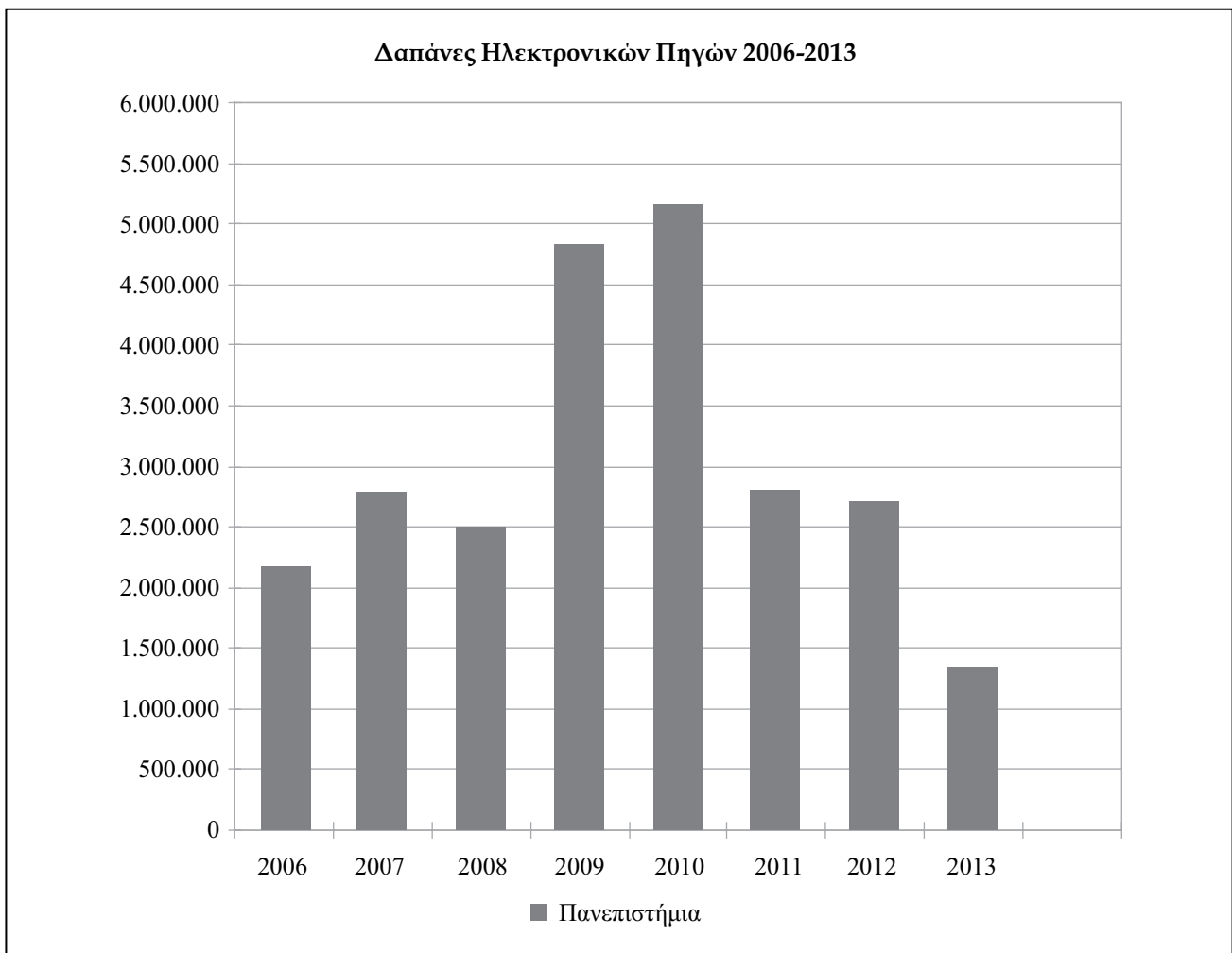
Ο παρακάτω Πίνακας αποτυπώνει, ανά έτος, το κόστος των ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης για τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ.

	Τρέχουσες Συνδρομές Ηλεκτρονικών Πηγών Πανεπιστημίων	Τρέχουσες Συνδρομές Ηλεκτρονικών Πηγών ΤΕΙ
2006	2.174.292 €	603.970 €
2007	2.782.610 €	441.827 €
2008	2.503.442 €	494.194 €
2009	4.826.483 €	314.310 €
2010	5.155.759 €	136.023 €
2011	2.809.584 €	101.580 €
2012	2.700.442 €	85.024 €
2013	1.351.904 €	51.813 €

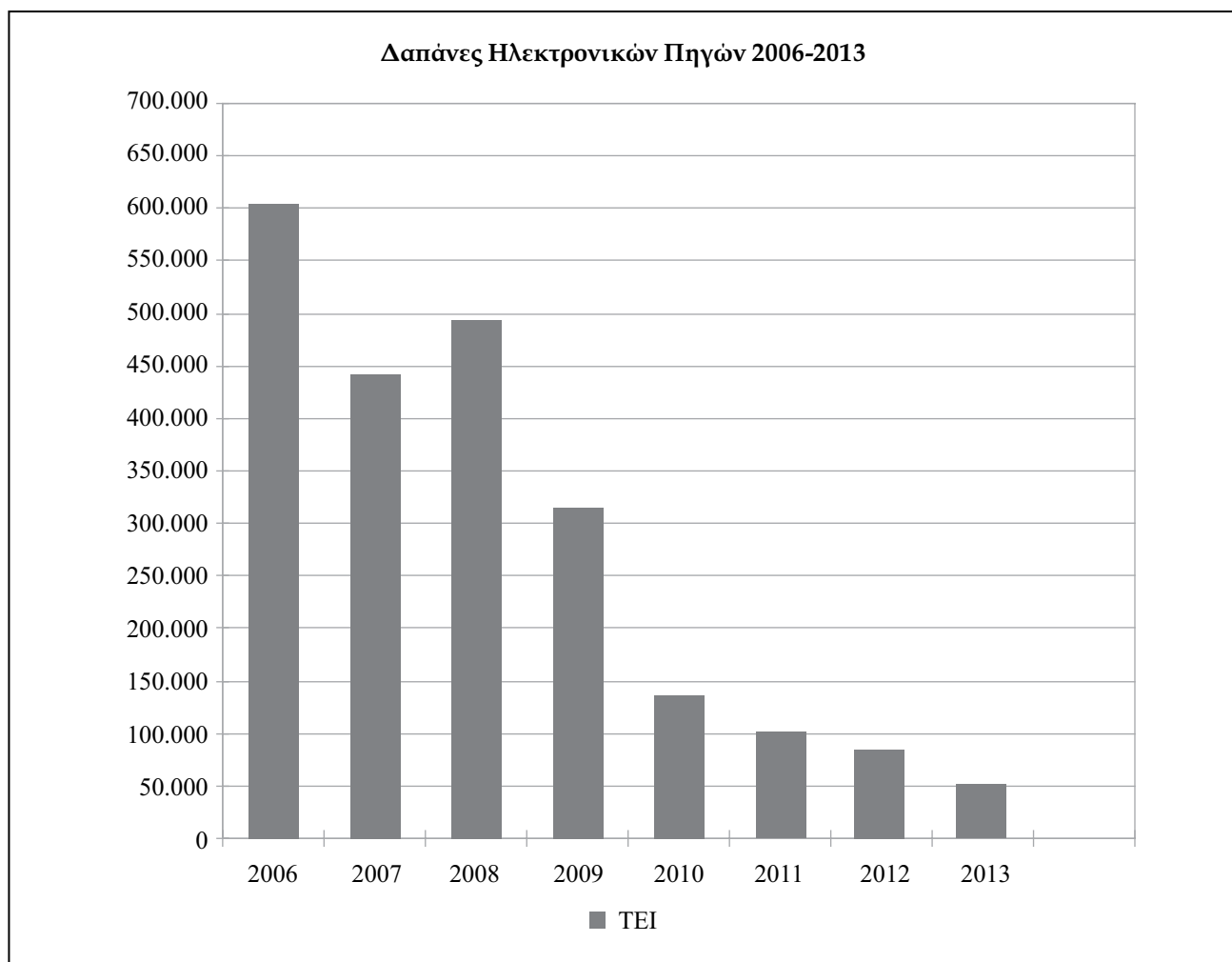
Πίνακας 1. Δαπάνες Πηγών για τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ

Από τα παραπάνω στοιχεία γίνεται σαφές ότι η λειτουργία του Heal-link είχε ως αποτέλεσμα τα Ακαδημαϊκά Ιδρύματα της χώρας να περιορίσουν σε μεγάλο βαθμό τις Συνδρομές των Περιοδικών που πλήρωναν τα ίδια και να καλύπτουν πλέον το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών τους μέσω των Συνδρομών του ΣΕΑΒ. Σημειώνεται ότι οι Δαπάνες Ηλεκτρονικών Πηγών περιλαμβάνουν το Κόστος Συνδρομών Ηλεκτρονικών περιοδικών, το Κόστος Συνδρομών Βάσεων Δεδομένων και το Κόστος των Ηλεκτρονικών Βιβλίων. Σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα στη Βάση Δεδομένων της ΜΟΠΑΒ στοιχεία, το μεγαλύτερο μέρος των Δαπανών Ηλεκτρονικών Πηγών αφορά το Κόστος των Συνδρομών Βάσεων Δεδομένων.

Τα παραπάνω δεδομένα αποτυπώνονται στα Σχεδιαγράμματα 1 και 2:

Σχεδιάγραμμα 1. Δαπάνες Ηλεκτρονικών Πηγών για τα Πανεπιστήμια

Σχεδιάγραμμα 2. Δαπάνες Ηλεκτρονικών Πηγών 2006-2013 για τα TEI

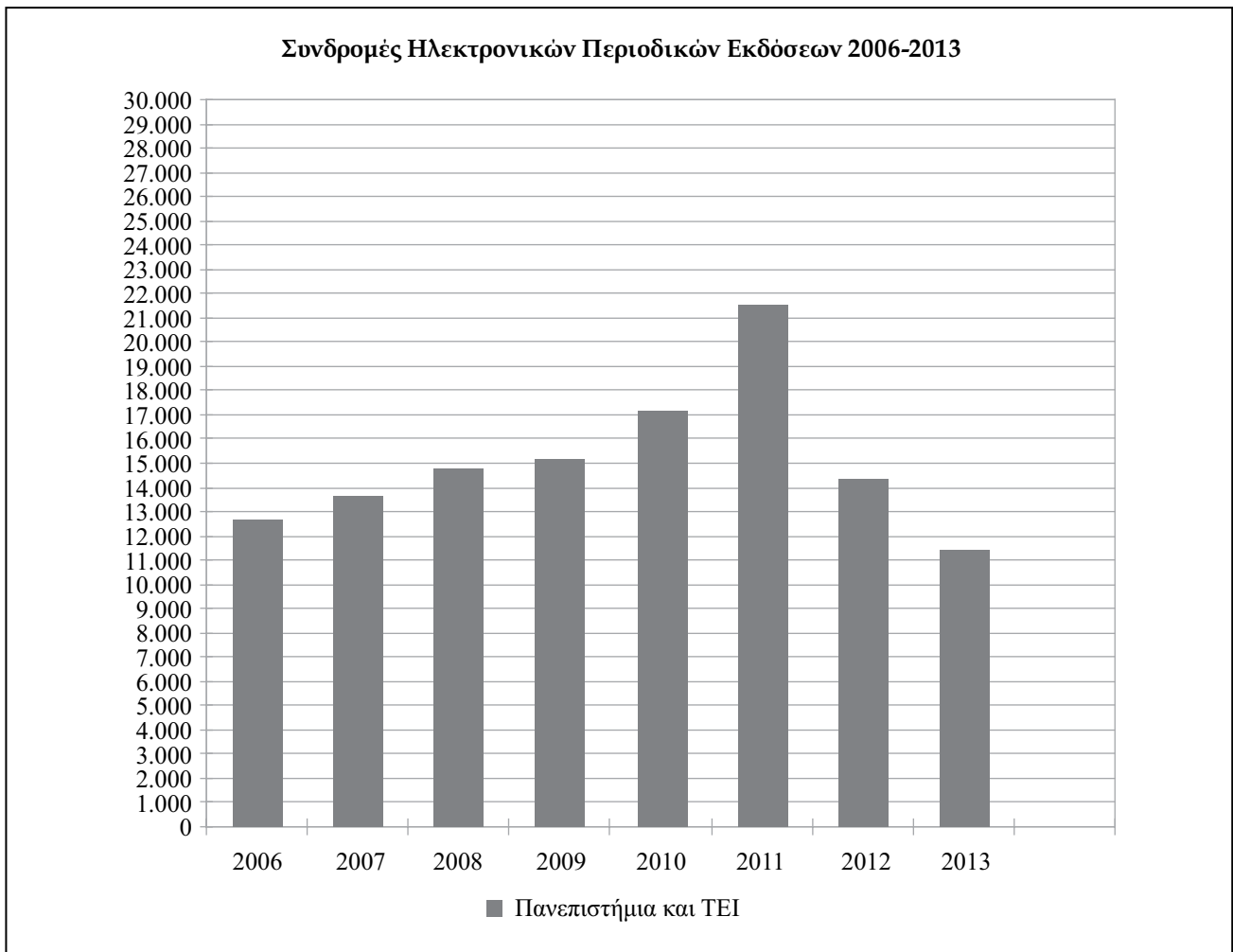
Μέσω του Heal-link πραγματοποιήθηκε μια ειρηνική επανάσταση στη βιβλιογραφική κάλυψη της έρευνας στα Πανεπιστήμια, τα TEI και τα Ερευνητικά Ιδρύματα της Ελλάδος. Από το 2006 έως και το 2013 εξασφαλίστηκε η πρόσβαση σε χιλιάδες τίτλους Ηλεκτρονικών Περιοδικών:

	Ηλεκτρονικά Περιοδικά μέσω HEAL-Link
2006	12.716
2007	13.631
2008	14.772
2009	15.195
2010	17.126
2011	21.529
2012	14.400
2013	11.400

Πίνακας 2. Ηλεκτρονικά Περιοδικά μέσω HEAL-Link

Από τον παραπάνω πίνακα γίνεται φανερό ότι ο αριθμός των Ηλεκτρονικών Περιοδικών μέσω της Κοινοπραξίας παρουσιάζει αυξητικές τάσεις από το 2006 μέχρι και το 2011 και μειώσεις κατά τα έτη 2012 και 2013, λόγω περιορισμού της χρηματοδότησης.

Τα παραπάνω δεδομένα αποτυπώνονται στο Σχεδιάγραμμα 3:

Σχεδιάγραμμα 3. Ηλεκτρονικά Περιοδικά μέσω HEAL-Link

3. Συμπεράσματα

Από τη σύγκριση των στοιχείων που αφορούν τα Ηλεκτρονικά Περιοδικά μέσω Heal-link, και αυτών που αφορούν τα Ηλεκτρονικά Περιοδικά που εξασφαλίζουν τα ελληνικά Πανεπιστήμια και ΤΕΙ με τους δικούς τους πόρους, διαπιστώνουμε ότι:

- Τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας μας εξασφαλίζουν πλέον ένα μικρό μέρος των αναγκών τους από δικούς τους πόρους και καλύπτουν τις βιβλιογραφικές ανάγκες τους μέσω της συμμετοχής τους στην Κοινοπραξία Heal-link.
- Ο ΣΕΑΒ εξασφαλίζει κατ' έτος στο σύνολο των ελληνικών Πανεπιστημίων και ΤΕΙ πάνω από 10.000 μοναδικούς τίτλους περιοδικών, διαφορετικούς από εκείνους των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων.
- Με τη λειτουργία του ΣΕΑΒ τα ελληνικά ΑΕΙ εξασφαλίζουν πολύ περισσότερες Ηλεκτρονικές Πηγές σε σχέση με το παρελθόν, χωρίς να επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό τους, και επιτυγχάνουν ορθολογικότερη διαχείριση, απαραίτητη στη σύγχρονη πραγματικότητα των περιορισμένων προϋπολογισμών.

Όλα τα παραπάνω αποδεικνύουν το σημαντικό ρόλο του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, που, μέσω του Heal-link, εξασφάλισε τη βιβλιογραφική κάλυψη της εκτελούμενης έρευνας στην Ελλάδα και συνέβαλε στην ελάφρυνση των προϋπολογισμών των Βιβλιοθηκών των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ.

Γεώργιος Κ. Ζάχος

Ο Γεώργιος Ζάχος είναι Πτυχιούχος του Μαθηματικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου [Μάστερ (M.Sc.) του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας και Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου της Μεγάλης Βρετανίας “Loughborough University of Technology”, με υποτροφία από το Βρετανικό Συμβούλιο (1989)] και Διδακτορικού Διπλώματος (PhD) του ίδιου Πανεπιστημίου (1994).

Υπηρέτησε ως Καθηγητής Μαθηματικών στη Μέση Εκπαίδευση (1982-1983), υπάλληλος της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (1983-1999), Διευθυντής της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων (1999-2002), Γενικός Διευθυντής της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (2002-2005), ενώ επανήλθε ως Διευθυντής της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων από το 2005 έως και σήμερα.

Δίδαξε στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Αρχιονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου (Διδάσκων ΠΔ 407, Βαθμίδα Αν. Καθηγητή) και παράλληλα υπήρξε εισηγητής σε πλήθος σεμιναρίων.

Εξασφάλισε τη χρηματοδότηση του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων μέσα από πλήθος Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και εγκατέστησε την πρώτη σε ελληνικό Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων) σύνδεση on-line συστήματος ανάκτησης βιβλιογραφικών πληροφοριών, με τη χρήση του πιλοτικού δικτύου Euro-net-DIANE (1986).

Δημιούργησε το Γραφείο Διαμεσολάβησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το Εστιακό Σημείο Τεκμηρίωσης και Αναδιανομής VALUE, τη μονάδα υποστήριξης για την υποβολή προτάσεων στα έργα του 2^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου (ΕΠΕΑΕΚ Ι) και τη Μονάδα Ολικής Ποιότητας των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Βραβεύτηκε με το τρίτο Εθνικό Βραβείο για την πάταξη της Γραφειοκρατίας.

Δημοσίευσε άρθρα σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά για θέματα Βιβλιοθηκών, Πληροφόρησης, Δημόσιας Διοίκησης κ.ά., και είναι συγγραφέας δύο βιβλίων.

Βασίλης Α. Πολυχρονόπουλος

Υπεύθυνος Συλλογής Στατιστικών Στοιχείων ΜΟΔΙΠΑΒ

Ο Βασίλης Πολυχρονόπουλος είναι Πτυχιούχος του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (1999). Αναγορεύτηκε Διδάκτωρ του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (2006). Έχει συμμετάσχει σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα ως επιστημονικός συνεργάτης. Από την 1^η Νοεμβρίου 2006 εργάζεται στη Μονάδα Ολικής Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Κατά τη θητεία του στη Μονάδα πραγματοποίησε τα ακόλουθα: Συνέταξε Ερωτηματολόγιο Συλλογής Στατιστικών Στοιχείων Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών και Εγχειρίδιο Δεικτών Αξιολόγησης. Πραγματοποίησε 8 Ετήσιες Έρευνες και συνέταξε αντίστοιχες Εκθέσεις Στατιστικών Στοιχείων και 8 Εκθέσεις για το Μέσο Κόστος Ελληνικών Βιβλίων. Διεξήγαγε Έρευνες για Λογαριασμό του ΥΠΕΠΘ και του ΣΕΑΒ. Συνέταξε Ηλεκτρονικό Ερωτηματολόγιο και πραγματοποίησε Ηλεκτρονικές Έρευνες Ικανοποίησης Χρηστών σε Πανεπιστήμια και ΤΕΙ της χώρας. Επιμελήθηκε τον «6^ο Οδηγό Διαχείρισης Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών». Δημιούργησε στην ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Ηλεκτρονική Υπηρεσία ερωτήσεων και Απαντήσεων Χρηστών. Συνέταξε Οδηγό εφαρμογής του Κοινού Πλαισίου Αξιολόγησης (ΚΠΑ) και Τεχνικών Επιχειρηματικής Ευφυΐας για τις Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες.